

# ՏԻՒՆԱՅԻՆ ՏՐԱՊԵՈՒԿԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ

Դատարարական Դատաստիարակական և Զեկարարական

ԵՐԿՐԱՆԻ ՏԵՐԻ, ԹԻՒ 79:

ՉԻՐԻՈՒՆԵՐ

ՈՒՐԻՆԹ 27 ՄԵՐՏ 1842

## ԼՆԳՂԻՆ

Հոնան, 2 Մարտ:

Հիմունքն եկած ձախորդ լուրերուն վրայով զբաղած են ԼՆԳՂԻՆԻ մեծամեծ պաշտօնատարները: Վանի մը օր առաջ առանձին խորհուրդ մը ըրին Պոլսէն հասնի պալատին մէջ առ բանիս համար: Սըր Սօպերդ փիլ պաշտօնատէրը հասարակութեան խորհրդարանին մէջ ըսաւ. «Վորին Վեհափառութեան Գրեգորի շատ մեծ վտանգներու հանդիպեր են արեւելեան շնորհաւորանի մէջ. բայց անդ զիսկան կառավարութիւնը մեծ յոյս ունի իր բառաւանդին վրայ, անշուշտ հարկաւոր եղած բոլոր միջոցները պիտի բանեցնէ ինչպէս որ ներկայ պարագաները կրպակահանեն»: Եւ մեծ պաշտօնատարը իմացուց նաեւ խորհրդականներուն, թէ կարելի է ծովու և ցամաքի բանակներուն թիւը եւ զինքունը: Եւ իրենց մեծ փութով կաշխատին բոլոր անգղիական նաւահանգիստները՝ պատերազմական պատրաստութիւնները առաջ տանելու, և մասնաւորապէս Բօրնմուրդի մէջ նաւատիրերը կը ժողովէն, զինքունական գունդեր կը շարունակեն:

Հատ անձինք Բօրնմուրդի աստիճանաւոր զինւորներէն, հրաման առած են իրենց կառավարութիւնէն ԼՆԳՂԻՆԻ տէրութեանը ծառայելու, ու շին երթալու, որ ալ եփեղն վարժարան պատերազմական արհեստին մէջ:

ԼՆԳՂԻՆ ամսու 26 ին՝ սաստիկ փոթորիկ մը պատահելով ԼՆԳՂԻՆԻ կողմէն, մեծամեծ վնասներ տրվաւ թէ ԼՆԳՂԻՆԻ մէջ և թէ ծովու վրայ:

## ԳԼԳԼԻՆ

9 Մարտ:

Ս. Կիզոն պատասխան տրուաւ լորտ Վալերիոսի նի խօսքերուն, որ հասարակաց ատենին մէջ հրատարակելու էր, թէ Վալերիոսի տիրած տեղերն աւհամար գէմ կենալու իրաւունք ունին անգղիացիք: Ս. Կիզոն բացարձակ հրատարակեց որ Վալերիոս իրաւունքով ստացաւ ճեղայիլը, և պիտի պահէ իր տիրապետած տեղերը:

Ս. Տիւփէրէ ծովապետը պատրաստութիւն կը տեսնայ Վալերիոսի ծովային զօրութիւնը հաւաքելու: Եւ իր շնորհակալութիւնը պիտի շնորհէ, որոնք ընդ ամենէն այսքան պիտի ըլլան:

|                      |                       |
|----------------------|-----------------------|
| 5 Ֆրէկաթ շալիով      | 540 ձիու ուժ ունեցող: |
| 15 Ֆրէկաթ            | 450 " " "             |
| 20 Գորվէզ            | 320 էն մինչև 230:     |
| 30 հասարակ շոգենաւեր | 160 ի կամ պակաս:      |

70 ընդ ամենը:

ԼՆԳՂԻՆ Ժախքը պիտի հասնի 34450,000 Ֆրանքի: Եւ մէկ աղէկ պատասխան մըն է լորտ Վալերիոսի ճեղայիլի վրայով ըսած խօսքերուն:

Ժօն Կիզոն փրէնքը փարիզէն պիտի մեկնի մօտեւոր որ երթայ վերստին հրամայէ Պէլ Գուլ կոչած Ֆրէկաթին, որ երկու պոլիքի ընկերութեանը գէպի շինաստան ճամբորդութիւն պիտի ընէ:

Ժօն Կիզոն տէ Տէպո ըսած գաղղիական օրագրութեանը մէջ կը կարդացէ:

«ԼՆԳՂԻՆ Ե՛ որ նաեւ կը նայվելու դաշնագրութեանը վրայով վերստին չի խօսինք: Հակառակ կողմի օրագրութիւնները անհաւատարմ համարձակութիւնով մը եղածին պէս չեն պատմեր ինչ և իցէ գործ որ ըլլայ: ԼՆԳՂԻՆ ըսածին նայվելով 1842 ի դաշնագրութիւնը առանց մեր զիտնալուն եղեր է, յուլիս 3 ի դաշնագրութեանը պէս և թէ տէրութիւնները գաշինքը հաստատելէն ետեւ առաջարկեր են Վալերիոսի տէրութեանը՝ որ իրենց հետ միաբանի: Եւ կըրցուցին թէ 1842 ի դաշինքը Վալերիոսի գէմ միաբանութիւն մը հաստատելու համար եղած է. իբր թէ ԼՆԳՂԻՆԻ տէրութիւնը մէկ կողմէն, և Ռուսաց, Բրուսիայի և Վալերիոսի տէրութիւնները մեկը կողմէն առաջաց զիտէին որ Վալերիոսի տէրութիւնը չի պիտի ստորագրէ դաշինքը: Եւ հաւանակ կողմի օրագրութեանց նիւթը, որ զիտովն ստու է: Հիմայ քիչ խօսքով առ բանին ճշմարիտը պատմենք:

«Նաեւ կը նայվելու դաշինքին պատճառը չէ թէ 1842 ի դաշնագրութիւնը եղաւ: այլ 11 տարիէն ի վեր Վալերիոսի և ԼՆԳՂԻՆԻ մէջ կար առ բանը. ամենեւին զանգառ մը լսած չենք, թէ առ դաշինքին եղած ստեղծ և թէ անկէց ետքը: Եւ իբր 1833 ին առ դաշինքը ստորագրեցաւ Ս. Կիզոն պաշտօնատար էր. և ամենին ձայն չի հանեց անտեղ, բայց հիմայ կը հակադրուի: ԼՆԳՂԻՆԻ կըրքը ծինք որ հիմակվան գլխովին հակառակողները անգամ չեն զիտեր առ դաշինքը երբ ըլլալը, կամ թէ անոր զօրութեանը լաւ տեղեակ չեն: Ռուսի ծովու իշխանութիւնը ԼՆԳՂԻՆԻ յանձնած ատենին ոչ Ս. Կիզոն իմացեր է ու ոչ ալ ուրիշ մէկը: Ինչ

և իցէ հիմայ միտքերնիս քննել չէ թէ արդեօք անատենը պակասութիւն մը եղած է մի. այլ այսքան ըսել թէ 11 տարիէն ի վեր դաշինքը հաստատու է:

ԼՆԳՂԻՆ 1833 ին Վալերիոս և ԼՆԳՂԻՆԻ մէկը մէկու հետ դաշնագրութիւն ընելով, պարտաւորեցան որ ջանք ընեն ուրիշ տէրութիւնները իրենց հետ միաբանելու. ու առ բանը ուղարկուեցաւ պէս զընելու հանցին. վասն զի փոքր տէրութիւնները հետզհետէ ստորագրեցին 1833 ի դաշնագրութիւնը: Եւ մասնաւորապէս Վալերիոսի և ԼՆԳՂԻՆԻ տէրութիւնները անգաղար կը հրաւիրէին Լաւրոսիայի իրենք մեծ տէրութիւնները՝ որ հաւանութիւն տան առ բանին: Ռուսաց հրաւիրելով Վալերիոսի և Բրուսիայի և Ռուսաց տէրութիւնները ոչ միայն հաճութիւն տրելին արդէն եղած դաշինքին՝ այլ նաեւ ստորագրեցին մէկ նոր դաշինք մը՝ որն որ առ հինգ տէրութեանց լիակատար իշխանութիւն ունեցողները միաբանութեամբ պատրաստուէին: Եւ բանին ըլլալը շատ ատեն է, և վերստին կըրենք թէ Վալերիոսի, Բրուսիայի և Ռուսաց հաւանութիւն տալը Վալերիոսի և ԼՆԳՂԻՆԻ ուղեւորը և թախանձելովը և զաւ: Եւ հա այս է ան դաղուող դաշնագրութիւնը և միաբանութիւնը՝ որ վերջապէս գէմ զուրցող օրագրութիւնները իմացան:

## ՈՒՐԻՆԹ

Վալերիոսի օրագրիները կը հաստատեն, թէ Ռուսաց կայսրուհին իր ամուսնութեանը քսանը հինգերորդ տարեգարծի տօնը կատարելէն ետեւ յուլիս ամսու մէջ ճամբորդութիւն պիտի ընէ գէպի Կերմանիս, իր երկրորդ դստերը Օլիայի դքսուհին հետ:

## ԼԱՆԵՐԻԳԻՆ

Միտքեալ Վահանգի:

Նիւ Լօրքի վերջին շոգենաւը Լիւրլուու հասնելով՝ անցած ամսու 7 ին լուրերը բերած է. որոնք կը հաստատեն թէ ծերակոյտը միտք ունի նոր կանոն մը գնելու, որ օտար երկիրներէն եկած վաճառքներուն մօքսը, հարկերին քանակն էվել ըլլայ, որպէս զի հասարակապետութեան գանձին պակասը լեցւի:

## ՉԻՆ

Պոմպայի օրագրութեան մէջ՝ փետրվար 17 ին, շինի վրայով հեռեալ լուրերը կը կարդացուին:

«Անգղիացիք դեռ շատ տեղերու չի տիրեցին շինի մէջ . ու հասարակօրէն անանկ կը կարծուի որ վերստին պիտի յարձակին Վանթոնի վրայ : Բայց աս անգամ անշուշտ մեծամեծ դժուարութիւններ քաշելու են . որովհետեւ չինացիք հոլանտացի զինուորական ճարտարագիտներուն վերակաշուծեամբը , այնքան ահարկու պատենքներ չենած են որ առաջիններուն պէս զիւրաւ չեն կործանիր : Բայց ամենայնիւ անհաւանի է որ չառնուի Վանթոն . բայց ամենեւին չենք երկբայի որ քիչ մը ժամանակ պիտի դիմանայ :

«Անգղիացիք Վանթոն քաղաքին տիրելէն ՚ի վեր , կրակած ունէին նոյն տեղի բնակիչներուն վրայ , որոնք հեռացեր էին անկէջ . բայց հիմակուհի մը ամեն բան կարգի մտած է . ու երկու կողմի ալ թէ յաղթողները և թէ յաղթուողները մէկմէկու վրայ բաւական հաւատարմութիւն ունին , ու ամեն մարդ իր տեղը դառնալով առուտուրի կը պարտալին :

«Աս անգամ թէ որ անգղիացիք վերստին տիրելու ըլլան Վանթոնի , հաւանական է որ ալ ձեռքէ չի հանեն ու պատրաստութիւն տեսնան հոն փէքինի վրայ երթալու : Ստոյգ լսած ենք , որ փարքէր ծովապետը և Սըր Հ . փօլինձէր լիակատար իշխանութիւն ունեցող անգղիացի պաշտօնատարր արդէն աս միտքը ունին ու կըսպասեն որ իրենց վերին պատասխանը առնեն և զօրք հասնի Վանթոն կողմէն , որպէս զի կարող ըլլան աս խորհուրդը ՚ի գործ դնելու :

«Չինացի կայսեր վրայով կըլսենք թէ հաստատ միտքը դրած է որ ամենեւին պիտի չի կատարէ անգղիացի պահանջները . և ինչպէս որ հասարակութիւնը կըլսած է , անգղիացիք մօտենալուն պէս , թափարկատանի կողմը պիտի քաշուի :

## ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ՀԵՂԿԱՍՏԱՆ

### ԱՂՎԱՆԵՍՏԱՆ

Աս կողմէն առնուած վերջին լուրերը շատ ցաւալի են անգղիացիներուն համար . ու ինչպէս որ Պոնապոյի օրագիրները կը հաստատեն , Սըր Հ . Պիւրլ և Սըր Ո . Ս . Կաթ Վանթոնի երևելի անձինքներուն սպանութիւնը՝ սոսկալի հետեանքներ ունեցան , որն որ համառօտիւ կը ծանուցանենք հոս :

«Անգղիացի զօրադուինները՝ ազլաններուն հետ գաղտնի մը ըրին որ Սիւր Վանթոնի գունդերը Վանթոնէն և ուրիշ տեղանքէն հեռանան : Աստի աս գաղտնիքն ՚ի գործ դնելու ժամանակը հասնելով՝ երբ որ անգղիացիք ճամբայ ելին կերթային , յանկարծ ասոնց վերջապահ գունդին վրայ յարձակեցան ազլանները , ու քանի մը օր շարունակ պատերազմեցան : Իւրաքանչիւր շատ թշնամութիւն ունէր անգղիացի , թէպէտ երեսանց բարեկամութիւն կը ցըցունէր , սկսաւ մեղադրել անգղիացի զօրապետները որ դեռ ինքը բաւական զօրք չի տրւած հետեւին , զիւրեք պաշտպանելու համար , ճամբայ ելած էին . նաև խոստացաւ որ արդիւն ալ վաններուն թշնամութիւնը՝ թէ որ քանի մը հոգի պատանդ (կէհին) տան իրեն Վանթոնէն անդին չանցնելու , մինչև որ Սիւր զօրապետը ճիշտապատէն չի հեռանայ . որովհետեւ յայտնի է թէ Իւրաքանչիւր շատ կը վախնար թէ չըլլայ որ աս երկու զօրապետը իրենց գունդերով մէկմէկու հասնին : Անգղիացիք հաճեցան աս բանիս ու իրեք երևելի անձինք պատանդ տալով , որոնք անգղիացի վրայ վաղէկ անգղիացիք չարաշուք տալով՝ երբ որ կը շարունակէին իրենց ճամբան , մէկէնիմէկ յարձակեցան ազլանները և որովհետեւ ճամբայ քաշելէն և սատիկ ցուրտէն տկարացեր էին , ու պաշարներն ալ գրեթէ հատած էր , չի կրցան դէմ կենալ քաղաքի թըշնամութիւնը : Նամակներուն ու բոլորովին ջարդուեցան . իրեք հոգի միայն հաղիւ թէ կը կրցան ազլաններէն փախուլու : Սիւր զօրապետը և իրենց հետը զօրք հազար հոգի էին աս գունդերը ու նոյն չափ անձինք ալ հետեւին կային . . . :

խանը շատ կը վախնար թէ չըլլայ որ աս երկու զօրապետը իրենց գունդերով մէկմէկու հասնին : Անգղիացիք հաճեցան աս բանիս ու իրեք երևելի անձինք պատանդ տալով՝ երբ որ կը շարունակէին իրենց ճամբան , մէկէնիմէկ յարձակեցան ազլանները և որովհետեւ ճամբայ քաշելէն և սատիկ ցուրտէն տկարացեր էին , ու պաշարներն ալ գրեթէ հատած էր , չի կրցան դէմ կենալ քաղաքի թըշնամութիւնը : Նամակներուն ու բոլորովին ջարդուեցան . իրեք հոգի միայն հաղիւ թէ կը կրցան ազլաններէն փախուլու : Սիւր զօրապետը և իրենց հետը զօրք հազար հոգի էին աս գունդերը ու նոյն չափ անձինք ալ հետեւին կային . . . :

«Սիւր զօրապետը՝ որու գրած էին թէ վերցնելու գաղտնիքն զօրութեամբ պէտք է որ հեռանայ ճիշտապատէն , բաղաւոր գունդեցաւ աս գաղտնագրութիւնը մտիկ չընելու , որովհետեւ ինքուր ընդհանուր կառավարութեան հրամանին կըսպասէր . վասն զի ետքը իմացեցաւ որ Իւրաքանչիւր շատ լաւ յարձակելու ու բնաջնջ ընելու պատրաստութիւն ըրած է եղեր :

«Բայց խոստահարի կողմը մեծ յաղթութիւն մը ըրեր են անգղիացիք բոլորովին խորտակելով իրենց թշնամիները . . . :

«Հինուոն կուսակալութիւնը ծանուցական գիր մը հրատարակեց յոշնակի վերջեր , հասարակութեան իմացնելու համար՝ թէ միտք ունի խիստ զօրաւոր միջոցներ բանեցունել , վերջին աղետալի անցքերուն փոխարինելու հատուցանելու : Աստուր վրայ բոլոր աստիճանաւոր զօրքերուն՝ հիւանդներէն ՚ի զատ , հրաման ելաւ որ երթան իրենց գունդերուն մէջը պատրաստ կենան :

«Ստոյգ չենք գիտեր՝ թէ արդեօք ինչ միջոցներ պիտի բանեցունէ կառավարութիւնը . բայց ամենեւին չենք տարակուսիր որ շատ զգուշութեամբ հոգ տանելու են աս բանիս . որովհետեւ պէտք է վրէժխնդիր ըլլալ մեր քաջ զինուորներուն որ նենգութեամբ սպանեցան :

«Վերջապէս Սիւր Վանթոնի աւիւծը արթննալու է անշուշտ , ու սատիկ բարեկամութեամբ պիտի խորտակէ բոլոր իր թշնամիները :

### ԵՂԻՊՏՈՍ

Դէքսանդրիա , 14 Ս . արտ :

Ամուս 5 ին անգղիական շոգենաւը (որիանգաւ կոչւած շոգիատանէն հասաւ հոս , ու 11 ին մեկ նեցաւ լոնտոն երթալու համար 135 ճամբորդով որոնք ինքուրն եկած էին : Աս շոգենաւին բերած լուրերը թէպէտ առջիններէն աղէկ չէին , բայց լսելով որ շատ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուէին եղեր այն կողմը՝ ապստամբները խստիւ պատժելու համար , կը յուսանէ որ քիչ ատենի մէջ հաճելի լուրեր պիտի առնենք :

Վերցնելու ճամբորդները կը հաստատեն , որ հարկէր հոգի անգղիացի աստիճանաւոր զինուորներէն սպանուէր են ինքուր ճախող զիւրաւորներուն ա-

տներ , հասարակ զինուորներէն ՚ի զատ . նաև բազմաթիւ անգղիացի կանայք գերի ընկած են ազլաններուն ձեռքը . որոնց մէջն է նաև Վանթոնի Սիւր աս անունով զօրապետին կնիկը :

Ն . Իւրաքանչիւր Սիւր Վանթոնի Վանթոնի զինուորական իր ճամբորդութիւնը վարի Վանթոնի մէջ , այժմ անցընելով ջրանցքներու և թուրքերու մեծամեծ շէնքերը որ կը շինուին հոն : Վ . Իւրաքանչիւր Վանթոնի զինուորական վրայով ամենեւին բան մը չի զուրցուիր , բայց այնպէս կը կարծենք որ շատ ուշանալու չէ :

Վանթոնի զիւրաւորները խիստ քիչ են ու ան ալ ատեն ատեն կը պատահին և հիւանդները շուտով կաւորջանան . ուստի յոյսերնիս շատ է որ աստուրի նեղութիւն պիտի չի կրնէր աս հիւանդութեանը կողմէն :

Սիւր Վանթոնի զօրութեան եկած էր հոս անգղիական պատերազմի արեւելք մը , Վահիլէ գնաց : Կը հաստատեն թէ առանձին գործով մը խրկուած է աս պաշտօնատարր , և թէ նամակներ բերած է ու ինքը պիտի մատուցանէ զանոնք Վ . Իւրաքանչիւր Սիւր Վանթոնի Վանթոնի :

Ն . Սիւր Վանթոնի զօրութեան պէտք էր հետեւալ ծանուցումը հրատարակեց տեղեւոյ վաճառականներուն համար :

«Հայտնի ըլլայ հասարակութեանը որ Վ . Իւրաքանչիւր Վանթոնի փոխարքային տրւած հրամաններէն ետքը՝ 22 և 25 զիւրիճճէի , առաջինը Վ . Ս . Վանթոնի կառավարչին և երկրորդը՝ առանձին ժողովոյ բարձր ատենին , աճալի (սենատ քի) , փղովի , Վրաքանչիւր լսէ՛ք , պղնձի և հինայի առուտուրը ազատ է աս օրվոնէ սկսեալ :

Վրէքսանդրիա , 25 մարտ 1842 :

(Ստորագրեալ) Պօղոս Կուսուք :

### ԱՍՈՐԵՍՏԱՆ

Պէրուս , 13 մարտ :

Թէպէտ բոլորովին դադարած չէ աս կողմի խռովութիւնը , բայց մէկ ամիսէն ետեւ է որ երևելի զիւրաւոր մը չի պատահեցաւ : Վրիստոնեաները ամենեւին գոհ չեն Տիւրքիներուն ընթացքէն . ու ասոնք ալ զսպած չեն իրենց թշնամաւոր բնութիւնը : Ինքուր հիմակուհի մը քիչ մը հանգստութիւն կը տիրէ Վրանան լեւը , յօմէր փաշային զինուորներուն ներկայութեամբ . բայց թէ որ քանի մը զօրք զօրք ևս գալու ըլլան անշուշտ ամեն բան կարգի կ'առնուի :

Սիւրաքէր փաշան խել մը ատեն է որ Վրոսաւ դէմ դնաց . բայց կը հաստատեն որ մօտեւս ետ պիտի դառնայ :

### ԶՈՐԻՆԵԼԻ

27 Ս . արտ :

Սիւրաքէր Վրանի վերադարձէն պատիւ կը համարի անձին ծանուցանել ուսումնասէր հասարակութեանը , թէ ՚ի հաշիւ յիշեալ ընկելու



ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ  
ԳԱՂՂԻՒՆ

Մարտի 9, 9 Մարտ 1842.

Ապրանքն ու լաւ գողութիւնն ընեն, մեծ վարձք խոստանալով անոնց թէ որ դրամը գտնալու ըլլան: Ուրովհետեւ աներկբայ կրկարծուէր, թէ գողերը հոն տեղւոնքը պահած են գողացած ըստականին. ուստի այս անգամ մէկ փոքրիկ տղէ մը խմացեր են պահապանները, թէ սա չարագործներէն մէկը Ուրլայի մօտ գեղի մը մէջ է. վասն որոյ խնդրեցին զայն ու ան մարդը բռնելով խզմիր բերեր են: Այսինքն յիշեցանք Ստեփաննի Սալիս փաշան իր բնական խոհեմութեամբը ու քաղցր խօսքերովը կարող եղաւ առանց չարչարելու ստիպել զանիկայ որ խոստովանի իր յանցանքը: Աս մարդը յայտնեց, թէ ինքը յիշեալ գողերուն կրծառայէ, այսինքն ուստի ինքնին և այլ հարկաւոր բաներնին կը հոգայ եղեր. ու այս միջոցովը դրամը ուր տեղ պահած ըլլալին գիտէ. ուստի խնդրեց մարդիկ խրկովեցան յիշեալ անձին հետը: Արեւել լեւը, ու ըստակը՝ որ երկու տեղ մէկմէկէ իրեք ժամ հեռու թաղած էին, հանեցին ու բերին հոս:

Բայց գումարէն 100 հաղար զուռուշի չափ պակաս է. կերելի թէ ըստական բոլոր տապալները բացեր են ու ամենէն ալ քիչ քիչ մէջէն հաներ են, որովհետեւ արծաթէ ծանր ըստակ ըլլալով չի կրցեր են շատ առնելու հետեւին: Այսինքն ի դատ իմացվեցաւ թէ 45 հաղար զուռուշի չափ գողերը շէշմէ մէկու մը խրկեր են, որ ոսկի ստակի փոխէ. խնդրեց ան մարդն ալ հոս բերելու հրաման խրկովեցաւ:

Յիշեալ գողերը 16 հոգի են եղեր, որոնցմէ տասը Մուսայի յոյն, ու վեցը Վալանայի տաճիկ՝ խոհեմներուն պահապաններէն:

Պարկիշտան մը՝ որ շատ տունէն ի վեր շրջակայ գեղերը երթեկեկութիւն ընելով ձեթի առուտոր կընէր, անցած հինգ շաբթի օր սպանված գանդակցաւ խզմիրէն 3 ժամ հեռու տեղ մը: Աս գործադր մարդը՝ որու ընտանիքը և վեց զաւակը յետին խրկութեան մէջ մնացին, 5-6 հաղար զուռուշի ունի եղեր վրան, որն որ առաջականը յափշտակեր են:

— Եւ յոյն նաւապետ մը Նանի Վազալի տունն, լեզբաւոր զրոյսէն “սուսամ” բեռընելով իր նաւը Մարտի 9-ին տանելու համար, ուղղակի՝ ուղի ատասի եկեր է, ու հոն ծախեր է իր նաւը եղած ապրանքին մեծ մասը: Բայց Նուստատի հիւպատոսը քաղաքիս, սա խաբէրայութիւնը խելուն պէս՝ շուտ մը ձեռք ձգեց զանի (ինչպէս և ծախված ապրանքն ալ) ու Նուստատի պիտի խրկէ, որ իր վարձուքին արժանաւոր պատիժը ընդունի:

Առատա՛գնուպօլոյ վերջին լուրերը առնելով լսեցինք, որ (սմանեան հերոսութիւնը միտք ունի եղեր մեծապատիւ հաստեմ: Հոյհանէս աղան Նոնրա իրիկու, աւոր յանձնելով որ ծախու տունէ հարկաւոր եղած մեքենաները՝ խզմիրու մէջ լացելու չուստի գործարանին:

Իսկեղբայր թէ՛ անցած կիրակի իրիկուն երկու նաւակ մէջը ճամբորդներով՝ Վալալէն Մարտի 9-ին կերթան եղեր որ անկէ Կոստանդնուպօլոյ շրջանաւ մտնան. բայց գործադրարար քամին խիստ սաստիկ ըլլալով՝ նաւակները դարձեր են ու բոլոր ճամբորդները խզմիր են:

Քաղաքիս առեւտրական վեճակը խիստ ճախորդութեան մէջ է ու ապրանք գիները հասարակօրէն ցած ու խիստ թուլ են:

Բամբակ: Առաջին տեսակ լաւ ապրանքը հաղաւթիւտ ըլլալուն համար գիւրաւաճառ է, բայց միջակ տեսակ ու վարնոյ բամբակները ամենին չեն ծախվիր: Խզմիրու տեսակները ևս խիստ թուլ են. միջակ Սոյուլաճաներուն 62½-65 Փունս գին կուտան:

Մետաքս: Բաւական ապրանք ծախվեցաւ սա շաբաթ զանազան տեսակներէն, հետեւեալ գիններով:

|                          |           |
|--------------------------|-----------|
| Նիզարի. անուպօլոյ մետաքս | 15 Փունս: |
| Պարկաստանու              | 14½ ”     |
| Սէլանիկի                 | 13-15 ”   |
| Մէշուռու մեծ խալալա      | 17-18½    |
| ևս կարճ խալալա           | 18-18½    |
| Պրուսայի ”               | 16-17 ”   |

Նապաստակի մորթ: Չուզվիր ու գիները իշնաւու վրայ են. առաջին տեսակ ապրանքը՝ 5 Փունս է, երկրորդ տեսակը՝ 2½-2¾:

Թիֆթի: Թուլ է, մանաւանդ միջակ տեսակները. Նիզարի տեսակ լաւ ապրանքը 45-46 սօլոի կը ծախվի կէս քիլոկրամը:

Բիթի: Անշարժութեան մէջ է, ու գիներուն նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ:

Ղէհրի: Չուզվիր. սա օրվան արժողութիւնը ըստ տեսակին 2½-3½ է կէս քիլոկրամը առանց ըս. քանթի:

Բուրդ: Թուլ է. ու բաւական ապրանք կայ. խզմիրու առաջին տեսակ բանվածը՝ 95-97 Փունս է յիսուն քիլոկրամը. երկրորդը՝ 60-62. առանց ըսքանթի:

ՏՐԱԿԱՍՏԵԱՆ

Օ. Միւսնիս, 27 Մարտ:

Տեղւոյս առեւտրական վեճակը՝ փոխանակ լաւ նալու, գործադրարար օրէ օր ճախորդութեան մէջ կիյնայ. որուն պատճառը ուրիշ բան չէ, բայց միայն Աւրոպայի երեւելի քաղքներէն եկած անյաշուկ լուրերն են:

Բամբակ: Խիստ թուլ է. ու թէպէտ քիչ շատ կը ծախվի, բայց ցած ու Նուստակար գիներով. սա օրվան արժողութիւնը հետեւեալն է:

|                |         |
|----------------|---------|
| Սոյուլաճա      | 220-225 |
| Քրքաղաճ        | 220-225 |
| Վասալալա ծեծած | 225-226 |
| Պայընտըր       | 190-200 |

Բուրդ: Անշարժութեան մէջ է, թէպէտ շատ ապրանք չի կայ. 170-190 զուռուշի խանթարը ըստ տեսակին գծուարաւաճառ է:

Մետաքս: Թէպէտ ևս Աւրոպայէն եկած լուրերը գէշ չեն. այսու ամենայնիւ տեղւոյս գիներուն նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ: Պրուսայի մետաքսը ըստ տեսակին 265-315 զուռուշի է թէպէտ. Պարեամպօլուինը՝ 130 զուռուշի օխան:

Ղէհրի: Անշարժութեան մէջ է. սա օրվան արժողութիւնը լաւ ապրանքին՝ 25½-26. միջակը՝ 15-18 զուռուշի օխան:

Թիֆթի: Աւրոպայի լուրերը աղէկ չեն, բայց քաղաքիս մէջ գիւրաւաճառ է սա ապրանքին լաւ տեսակը, որն որ 23-26 զուռուշի չէքին կը ծախվի:

Չէթ: Քիչ մը թուլ է. սա օրվան արժողութիւնը 180 զուռուշի է խանթարը, նաւուն մէջը առանդելու պայմանով, բոլոր ծախքը վաճառողին վրայ:

Սալոն: Թուլ է. կիրիտինը՝ 180-195 զուռուշի է խանթարը ըստ տեսակին. Միտիլիինը՝ 180-185:

Եզան մորթ: Անշարժութեան մէջ է. ու պէնիւն նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ:

Տօրն: Պախրու ապրանք որովհետեւ քիչ կայ կուզվիր ու 245-247 զուռուշի կամէ խանթարը. միջակ տեսակներուն գիները 200-210 զուռուշի է:

Վիֆի: Աս շաբաթ 60 սէլիթ ծախվեցաւ 64½-65 զուռուշի չէքին: Հինտէն մարտ 1 թիւով առած նամակնիս կը ծանուցանէ թէ, հաճկատանի ափիօնը կուզվիր ու 300 սունտուկի չափ ծախվիր է Սինկափոր մէկ ամիս առաջ 360 թալէրիի սունտուկը, ու հիմակ 380 թալէրիի ալ առնող կայ, բայց ապրանք ունեցողները ալ աւելի գին կուզեն եղեր: Մէկ սունտուկը 80 չէքիի չափ կը բաշէ:

Խաճկէ: Կուզվիր ու քիչ ապրանք կայ. սա օրվան արժողութիւնը 630-670 զուռուշի է ըստ տեսակին:

Շաբար: Ղէհրակ փոշի շաբարը 215-225 զուռուշի է խանթարը. երկրորդ տեսակը՝ 170-175. քէլէ շաբար քիչ կայ, ու 230-250 զուռուշի կը ծախվի խանթարը:

ԱՐԴԱՆՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ. Եւ Օրագիրը շաբաթը անգամ մը կը աղպի:

Տարեկան ստորագրութեան գինը՝ 120 զուռուշի է, կանխիկ. ու որ ուզէ կրնայ ստորագրվի:

Խզմիր՝ օրագրութեան տպարանը:

Պօլիս՝ երկրորդ խանը Սոմաճեանց Միտիլի ուղղով գրատունը:

Պուրսա՝ Քապաքճեան Ստամբուլու Վրիպօր աղպից մաղաղան:

Վեքսանդրիս՝ Վեքսանեան Կարապետ աղային մաղաղան:

Վահրէ՝ Աղաղարեանց մահաճեփ Վեքսան աղային գրատունը:

Հոպպէ՝ Հարութեան Սուրապ աղային գրատունը:

Թոքսա՝ Երեւան Վրիպօր աղային գրատունը:

Լիւրըմ՝ Վաղդեանց Հարութեան աղային մաղաղան:

Բիւրպէրի՝ Պարոն Վասիլեանց մաղաղան:

Լաշ՝ Պըլլըքեան աղայ եղբարց մաղաղան:

Պաղտատ՝ Նիզարի ստալին թարգման աղայ խաչիկին տունը:

Վարէճ՝ Էրմաղանեան Վարդանեանց աղայ Վալուստին վաճառատունը:

Թէհրան՝ Առաքելեանց Թադէոս Խանին բնակարանը:

Պամպա՝ յարդի պարոնաց Վալուստ որդեաց և ընկերաց վաճառատունը:

Սինկափոր ու Պաղալիս՝ յարդի պարոնաց Սէթ եղբարց գրատունը: